

Серія "Виховує мистецтво "

Л.В.Сєрих

**Організаційно-методичне забезпечення
образотворчого мистецтва в
загальноосвітніх навчальних
закладах**

УДК 37.016:75

ББК 74.268.51

С 33

*Рекомендовано до видання вченою радою Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол №1 від 09.09. 2008 р.).*

Серія “*Виховує мистецтво*” започаткована з метою висвітлення творчих надбань учителів мистецьких дисциплін. Редактор серії – **Л.В.Сєрих**, к. пед. наук, викладач кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Рецензенти:

Козровська В.М., член Національної Спілки майстрів народного мистецтва України, заввідділом декоративно-прикладного мистецтва Сумського палацу дітей та юнацтва;

Гиря О.О., к. пед. наук, в. о. доцента кафедри теорії та методики виховання Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

С 33 Сєрих Л.В. Організаційно-методичне забезпечення образотворчого мистецтва в загальноосвітніх навчальних закладах: Методичний посібник для вчителів образотворчого мистецтва. – Суми: РВВ СОІППО, 2008. – 52 с.

У методичному посібнику подані програми з образотворчого мистецтва, критерії та норми оцінювання знань учнів, календарно-тематичне планування уроків образотворчого мистецтва.

У посібнику подана методична розробка уроку образотворчого мистецтва, рекомендації щодо ведення сторінки класного журналу.

Посібник буде корисним для вчителів образотворчого мистецтва, вчителів предметів художньо-естетичного профілю, організаторів методичної роботи у школі, місті, студентів мистецьких факультетів, викладачів образотворчого мистецтва у школах різного типу.

Розглянуто на засіданні кафедри протокол № 1 від 02 09 08

© Сєрих Л.В., 2008

© РВВ СОІППО, 2008

Зміст

<i>Передмова</i>	4
<i>Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів(12-річна школа)</i>	5
<i>Критерії та норми оцінювання знань учнів із візуального (образотворчого) мистецтва</i>	18
<i>Календарно-тематичне планування уроків образотворчого мистецтва</i>	21
<i>Методичні рекомендації щодо ведення сторінки класного журналу</i>	36
<i>Організація та проведення виставок образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва</i>	37
<i>Методична розробка уроку образотворчого мистецтва</i>	39
<i>Післямова</i>	47
<i>Рекомендована література</i>	48

Передмова

Шановні колеги!

Початок нового сторіччя став для нашої країни періодом не тільки перегляду фундаментальних уявлень в багатьох сферах людської діяльності, суспільних процесах і явищах, але й періодом втрачання тих цінностей, орієнтирів, установок, без котрих неможлива гуманізація нашого життя, гуманізація системи освіти і виховання нового покоління.

У наш час, у ситуації перехідного періоду розвитку суспільства, коли загострюються процеси пошуку людиною сенсу існування й свого місця в світі, більш гостріше й актуальніше стає проблема поповнення духовного вакууму, моральних та патріотичних якостей особистості.

Мистецтво для підростаючого покоління є тією аурую, яка охороняє дитину від засобів масової інформації, що розповсюджують ідеї насильства, жорстокості, націоналізму, можуть нанести дітям особистісні, психологічні травми, стати витоками формування агресивної поведінки.

Урок образотворчого мистецтва повинен пробудити відчуття калокагатії, краси, прекрасного і потворного, що стане камертоном для всієї подальшої життєвої діяльності особистості.

Саме зараз художній компонент декларується обов'язковим у школі, але ж насправді під маркою економічних труднощів із неї витісняється мистецтво. Невже це вигідно? Хіба нація зможе зекономити на творчості, духовності юного покоління?

Звісно, школа не ставить за мету зробити з кожної дитини художника, бо урок образотворчого мистецтва не спеціальний, а загальноосвітній предмет, але поряд із вищезгаданими актуальними проблемами він забезпечує розвиток потенційних етико-естетичних сил лікаря, інженера, вчителя, архітектора, підприємця, а не тільки художника, скульптора, дизайнера.

Саме тому від учителів залежить естетичне виховання, художньо-творчий розвиток і, врешті-решт, духовна довершеність нації.

У посібнику розглядається художньо-творча активність учнів як така, що виступає основою виховання духовності, поваги та любові до мистецтва, художньої культури, можливістю повноцінного інтелектуального розвитку та адаптації особистості до нових умов розвитку суспільства у новому тисячолітті.

Навчальна програма

для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа)

(автори Є.В. Белкіна, А.А. Поліщук, О.В.Константинова, Ж.С.Марчук,
Н.В.Очеретяна, О.К.Федорук, Н.Є.Шаповалова, А.Т.Шибанова)

Пояснювальна записка

Вступ. Програма з образотворчого мистецтва для 5–7 класів загальноосвітніх навчальних закладів розроблена відповідно до Державного стандарту середньої освіти та ґрунтується на положеннях Концепції загальної середньої освіти (12 – річна школа).

У контексті нових підходів до побудови національної системи освіти особливої актуальності набувають дисципліни художньо-естетичного циклу у загальноосвітніх навчальних закладах, які мають забезпечувати духовно-творчий розвиток школярів.

В основу програми покладені принципи:

- **єдності** загальнолюдського та національного змісту образотворчої освіти з пріоритетністю національного;
- **взаємодії** компонентів соціального досвіду людини;
- **неперервності і наступності** завдань і змісту образотворчої освіти у початковій та основній школі;
- **варіативності** – націленості змісту програми на творчість учителя, його професійну компетентність, здатність самостійно застосовувати орієнтовний матеріал і, в разі необхідності, змінювати його в межах запропонованої структури;
- **поліхудожності**, що реалізується через встановлення об'єктивно існуючих зв'язків образотворчого та іншими видами мистецтв.

Мета загальної образотворчої освіти в основній школі полягає в особистісному розвитку учнів і збагаченні їх емоційно-естетичного досвіду під час сприймання навколишнього світу і художньо-практичній діяльності, інтерпретації та оцінювання творів образотворчого мистецтва, а також у формуванні ціннісних орієнтирів, потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

Основні завдання курсу:

- формування культури людських почуттів, як найсильніших – любові, доброти, милосердя через сприймання творів мистецтва, так і найспецифічніших: почуття кольору, лінії, ритму, композиції, колориту та н., безпосередньо у мистецькій діяльності;
- розвиток асоціативно-образного та просторового мислення, уяви, фантазії, пам'яті, художнього смаку і творчих здібностей;
- опанування вміннями та навичками в образотворчій діяльності; формування художньо-практичної компетентності; готовності використовувати отриманий досвід у самостійній творчій роботі;
- формування здатності сприймати, інтерпретувати та характеризувати твори образотворчого мистецтва, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи власні думки, судження, оцінки;

- формування уявлень про сутність, види та жанри образотворчого мистецтва, особливості художньо-образної мови, засвоєння основних художніх прийомів і закономірностей та відповідної термінології;
- виховання духовних та моральних ціннісних орієнтирів у сфері образотворчого мистецтва, інтересів, смаків, потреб в творчості; національно-патріотичної свідомості та активної життєвої позиції;
- розуміння учнями зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.

Розвиток особистісних якостей учнів ґрунтується на освітніх **компетенціях**:

- **когнітивних** (пізнавальних) – чуттєво-емоційне сприйняття; вміння відчувати і бачити навколишній світ, виявлення пізнавальної активності;
- **креативних** (творчих) – асоціативно-образне мислення; виявлення фантазії, уяви у створенні власних образів у художньо-практичній діяльності;
- **методологічних** – поняттєво-логічне мислення; вміння визначити мету, способи та організацію її досягнення; здатність до самоаналізу та самооцінки;
- **комунікативних** – розуміння мови мистецтва як форми міжособистісного спілкування; розуміння почуттів інших людей, різноманіття творчих проявів, бачень і розумінь дійсності; усвідомлення взаємозв'язку з однолітками і дорослими та відповідальності під час виконання робіт;
- **світоглядних** – сприйняття цілісної картини світу, цінувати національну самобутність і культурну спадщину України як складової загальнолюдської культурної скарбниці; відкриття, творче вираження себе, визначення власного місця та усвідомлення неповторності й унікальності іншого.

Характеристика структури навчальної програми

Програма структурно умовно розділена на три етапи. Кожен етап охоплює навчальний рік і складається із семестрових тематичних розділів, які послідовно розв'язують художньо-пластичні, виразні, технічні та психологічні завдання образотворчості. Ритм, форма, рух, простір, світло та композиція, як складові образотворчості, розглядаються на кожному етапі навчання. Кожен з етапів є підґрунтям наступного в доповненні навчального матеріалу, актуалізуючи окремі художньо-творчі аспекти з поступовим їх ускладненням. Акцентується увага на багатовимірності художньо-естетичних завдань та їх вирішенні в пластично-образному аспекті, ініціюється пошук власних способів виконання робіт в художньо-творчому самовияві учнів.

Кожен семестровий розділ має тематичні блоки, які зумовлені навчальними завданнями як окремого розділу, так і розвитком навчальних проблем всієї програми з образотворчого мистецтва (5–7 класи).

5 клас. Художній образ

Розвиток чуттєво-емоційного та естетичного сприймання світу, асоціативно-образного мислення, цілісного бачення, вміння виділяти основне у явищах та формах. Виявлення специфіки художньо-образної мови мистецтва, композиційно-художніх і технічних засобів різних видів пластичних мистецтв. Створення художніх образів на основі чуттєво-емоційного сприймання

мистецьких творів (музика, література, хореографія тощо), асоціативно-образних інтерпретацій природних форм і явищ.

Залучення учнів до системного пізнання, опанування техніками та прийомами образного виявлення як художньої основи для особистісного самовираження. Вивчення зразків світового та національного мистецтва з творчим переосмисленням і використанням власного досвіду в практичній творчій діяльності учнів.

6 клас. Духовний і предметний світ людини

Розвиток формально-логічного мислення, вміння спрощувати, узагальнювати, виявляти конструкцію та об'єм форми. Зосередження уваги учнів на формі з метою подальшого вивчення впливу і взаємозв'язку цієї форми із сутністю образу. Вивчення кольору через виявлення зв'язків його зі світлом (природним, штучним) доповнює попередній досвід учнів у виявленні образності форми.

Навчання формоутворенню в образотворчому мистецтві базується на художній практиці учнів, яка передбачає їх орієнтування в специфіці образотворчого мистецтва та оволодінні певними художньо-технічними навичками. Контрастні форми, пропорції, фактурне, тональне виявлення форм та вивчення світлотіні як засобу визначення форми, її контурів, пластики і фактури поверхні, засвоєння трансформації форм використовується учнями під час конструювання й проектування предметів.

7 клас. Культурне і просторове середовище людини

Попередній досвід образного й асоціативного мислення доповнюється формуванням і розвитком абстрактного мислення та оволодінням певними художньо-технічними навичками моделювання простору та об'ємно-просторових форм. Перехід від вивчення окремих форм та формоутворення до виявлення зв'язку форми і простору. Вивчаються образні й пластичні зв'язки форми і середовища. У теоретичному та практичному планах досягаються закони перспективи простору в ілюзорно-просторовому зображенні та рівнобіжно вивчаються умовні художні засоби створення зображень простору й середовища (природного, штучного, архітектурного).

Продовжується вивчення природних форм та середовища у гармонійному поєднанні окремих форм і доквілля. Акцентується увага на взаємозв'язку людини з навколишнім світом та впливом культурної спадщини на урбаністичне (створене) середовище людини, їх гармонійне або дисгармонійне поєднання. У практичній творчій діяльності учнів ініціюється виявлення індивідуального погляду на предметний світ і доквілля, експериментування та моделювання свого неповторного дитячого світу.

Особливості організації навчально-виховного процесу

Послідовність тем та виконання завдань методично обґрунтовані психофізіологічними та віковими особливостями учнів, врахуванням відмінностей художніх та технічних засобів різних видів мистецтва, професійною викладацькою етикою, орієнтованою на творчий пошук учня і виявлення його індивідуальності у виборі засобів художньої виразності, техніки та матеріалів. Велика увага приділяється розвитку композиційного мислення

учнів та використанню в творчих роботах цілісності образотворчих і технічних завдань. Перевага надається нестандартним самостійним композиційним рішенням учнів, а не готовим зразкам, коли учні стають “виконавцями-інструментами”. Знайомство учнів з творами та зразками національного та світового мистецтва може розглядатися в контексті художньо-драматургічного розвитку уроку як на його початку, так і в середині або на його завершенні.

У програмі вказані навчальні та орієнтовні тематичні завдання, які доповнюються конкретними уроками, власною методикою вчителя та прийомами реалізації навчальних завдань образотворчими засобами – у графіці, живопису, об’ємній пластиці, декоративних формах.

Методикою програми передбачено гармонійне поєднання в структурі уроку різноманітних видів діяльності та видів мистецтва (література, музика, сценографія тощо), проведення бінарних уроків.

У кожному семестрі 2 години резервного часу можуть використовуватися на тематичне оцінювання, регіональний компонент, узагальнення теми, відвідування виставок, музеїв тощо.

**Зміст навчального матеріалу
та вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
5 клас. Художній образ**

35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p style="text-align: center;">Розділ І. Мова образотворчого мистецтва 14 годин</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Асоціативно-образна мова (6 год.)</p> <p>Розвиток чуттєво-емоційного сприйняття, асоціативно-образного мислення.</p> <p style="text-align: center;">Тема 2. Асоціативно-образна форма (площина, об’єм) (8 год.)</p> <p>Розвиток естетичного сприймання і цілісного бачення предметів та явищ навколишнього світу, вміння виділити основне у явищах буття.</p> <p style="text-align: center;">Навчальні завдання</p> <p><i>Емоційно-образні художні засоби:</i> Живопис: колір (ахроматичний, хроматичний), тон, колорит, пляма, мазок; емоційне співвідношення кольорових і музичних контрастів, настроїв та характерів. Графіка: точка, лінія, штрих, пляма, силует, фактура; виявлення виразності та асоціативності (різна товщина ліній,</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні форми та явища у певному емоційному стані; - види образотворчого мистецтва; - предметне та безпредметне (абстрактне) мистецтво; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за природними формами навколишнього середовища; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - характер ліній, кольори й кольорові сполучення та чуттєво-емоційне забарвлення; - характер природних форм; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - види образотворчого мистецтва та їх специфіку; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати засоби художньої виразності різних видів мистецтва; - створювати асоціативні образи; - виявляти свої почуття, естетичні

<p>фактура ліній, плям тощо).</p> <p>Скульптура: об'єм, пластика форми, фактура; виявлення асоціативності пластики та фактури форми (рельєф, кругла скульптура).</p> <p>Композиційні засоби і прийоми Організація зображення в композиції: вибір формату аркуша паперу (квадрат, прямокутник вертикальний, горизонтальний); виявлення головного і другорядного у композиції; цілісність форми, композиційний центр, симетрія, асиметрія, рівновага, ритм, колір як акцент.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кольорові асоціації (сум-радість, спокій-напруження, на основі сприйняття музичних і літературних творів, стану природи тощо); - різний характер ліній (ніжні, колючі тощо); - кольорові сполучення (утворення кольору різними засобами, змішування та накладання фарб тощо); - ритм ліній та плям (музичні й природні асоціації); - асоціативність різних художніх технік (паперопластика, акварель по-мокрому, монотипія, штампування тощо); - асоціативна композиція ("Свято", "Музика", "Настрій" тощо). - асоціативність та образність природних форм у поєднанні з технікою виконання (дерев, тварин, птахів, комах тощо); - символічність форм ("Дерево-життя"); - асоціативність декору і зв'язок з формою (візерунок, фактура, пластика форм); - композиція "Новорічне свято". <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання Олівці, ручки (кулькові, гелеві), туш, перо, фломастери, акварель, гуаш, пластилін, (глина), пластика, солоне тісто. Монотипія, кляксографія, графографія, набризки, штампування, колаж, аплікація,</p>	<p>переживання образотворчими засобами;</p> <ul style="list-style-type: none"> - передавати настрій, емоційний характер форм, стан природи засобами живопису, графіки, скульптури тощо; - утворювати та відрізнити відтінки одного кольору (різна насиченість та світлота); - утворювати відтінки різних кольорів і відповідних кольорових сполучень для створення композицій; - виконувати творчі композиції в різних техніках як одноосібно, так і в групах; <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - площинні та об'ємні форми мистецтва; - художню виразність форм (емоційний характер); - засоби і прийоми організації композиції у певному форматі (ритм, рівновагу, цілісність форми, композиційний центр, симетрію, асиметрію, колір як акцент); <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - творів реалістичного і декоративного, первісного і сучасного мистецтва; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття і власне бачення художнього твору; - за допомогою вчителя результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами.
---	---

орігамі, паперопластика.	
<p>Розділ II. Природні форми та образи у мистецтві 17 годин.</p> <p>Тема 1. Природні форми та явища (8 год.)</p> <p>Розвиток спостереження, зорової пам'яті, логічного мислення, вміння сприймати красу і відтворювати її на площині та в об'ємі.</p> <p>Тема 2. Художні образи та композиції (9 годин)</p> <p>Розвиток творчої уяви, композиційного мислення, вміння створювати композиції в різних жанрах образотворчого мистецтва.</p> <p>Навчальні завдання</p> <p><i>Засоби виявлення характеру, будови природних форм: лінія, штрих, силует, тон, колір, кольорова гама, фактура, декор, текстура, пластика форми.</i></p> <p>Художні прийоми виявлення характеру й образності природних форм: <i>загальні пропорції</i> (єдність та взаємозв'язок частин до цілого), <i>подібність, співрозмірність, контраст, нюанс, особливості форм в стані спокою та русі</i> (характерні виразні рухи, узагальнення та загострення характерних рис в емоційному стані), <i>масштаб тощо.</i></p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p>Пейзажний жанр: <i>освоєння глибини (плановості) простору, статика та динаміка;</i></p> <p>Декоративна композиція: <i>організація елементів композиції (замкнена і відкрита) в колі, квадраті, прямокутнику; розробка об'ємної форми: лаконічність, декор, фактура;</i></p> <p>Сюжетна композиція, ілюстрація, анімація: <i>образна інтерпретація казкового, літературного героя (виявлення характеру).</i></p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будова різних природних форм (листя, дерева, птахи тощо); - силует (пропорції різних природних 	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні форми у певному емоційному стані, спокою та русі; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різноманітність природних форм, контрасти форм, їх пропорції, розташування та взаємозв'язок частин; - гармонійне існування природних форм та їх пристосування до середовища; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміни природних явищ, кольорове розмаїття навколишнього середовища; - будову різних природних форм; - реалістичні, казкові, фантастичні образи; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні форми та явища (відмічає характерні особливості); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявляти характер, настрої форм; - зображувати природні форми в статичності та динамічності (з натури, з уяви, по пам'яті); - збагачувати силуетну форму декором (природну і предмета); - створювати художні образи на основі природних форм; - створювати різні композиції (сюжетну, декоративну, ілюстрацію); <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні пропорції природних форм (птахів, тварин тощо); - зображення природних форм і явищ у різних видах мистецтва; - специфіку образів пейзажного жанру, анімації, книжкової графіки тощо; - прийоми організації декоративної композиції (в колі, квадраті, прямокутнику тощо);

<p>форм);</p> <ul style="list-style-type: none"> - колір природної форми (кольорова гама різних форм, контраст, нюанс); - візерунок, фактура, текстура природних форм і предметів (зв'язок з характером форми); - природні форми та явища в статиці та динаміці; - колір як засіб виявлення характеру форм та стану природних явищ; - створення образів на основі вивчення природних форм і явищ, використовуючи різні художні засоби декоративно-прикладного мистецтва, скульптури, графіки, живопису тощо; - декоративна, книжкова, сюжетна композиції; - створення книжки-іграшки, персонажів і декорацій лялькового театру тощо (колективна робота). <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, туш, вугілля, пастель, воскові та акварельні олівці, акварель, гуаш, (глина), пластика. Монотипія, гратографія, розпис, (розпис на склі), колаж, аплікація, орігамі, паперопластика, (рельєф), скульптура з подальшим розфарбуванням.</p>	<p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - композицій (декоративна, сюжетна, ілюстрація). - творів художників-пейзажистів; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття і власне бачення художніх образів; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами; <p>виявляє готовність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.
--	--

6 клас. Духовний та предметний світ людини

35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Розділ І. Форма в образотворчому мистецтві (14 годин)</p> <p>Тема 1. Форма (площина, конструкція, об'єм) (8 год.)</p> <p>Розвиток логічного мислення, вміння узагальнювати, спрощувати, виявляти конструкцію, об'єм форми.</p> <p>Тема 2. Світлотінь (6 год.)</p> <p>Розвиток мистецького бачення, використання світлотіні як засобу художньої виразності та виявлення форми.</p> <p>Навчальні завдання</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - форми (реалістичні, декоративні) їх специфіку; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за впливом світла на зміну кольорів у природному середовищі; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природне і штучне світло, локальний і зумовлений колір; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - колір природних форм відповідно до змін пір дня та року (день-вечір-ніч, осінь-зима тощо);

Засоби виявлення об'ємно-пластичних якостей форми: крапка, лінія, штрих, фактура, тон, колір, лінійна перспектива (як засіб виявлення об'ємної форми); *світлотінь* (як засіб художньої виразності та виявлення форми): *світло, тінь, півтінь, рефлекс, відблиск, власна тінь та падаюча тінь*.

Відтворення реальної форми предметів: *пропорції загальної форми та її елементів, фактури, текстури, конструкції, об'ємної пластики*.

Кольорознавство (вплив світла на колір); засоби живопису виявлення об'єму форм, матеріалу предметів.

Композиційні засоби і прийоми

Натюрморт (специфіка реалістичного і декоративного вирішення). Композиції з використанням світлотіні як засобу виразності. Пейзажний живопис (вплив світла на колір, кольоро-повітряна перспектива).

Орієнтовні тематичні завдання:

- геометрична подібність зображення природних форм, предметів (силуетне, тональне, фактурне виявлення форми та її основних пропорцій);
- локальний колір і форма у декоративному вирішенні натюрморту та декоративній композиції (колорит, холодна, тепла гама, колірна гармонія);
- виявлення форми пластичними засобами рельєфу (фактура, випуклий, заглиблений візерунок тощо);
- лінійна перспектива (куб, циліндр);
- об'ємна геометрична форма (розгортка куба, циліндра, призми тощо).
- вплив світла на колір у пейзажному живописі;
- графічні засоби виявлення об'ємної форми, фактури, матеріалу предметів (лінія, штрих, світлотінь, падаюча тінь);
- виявлення зумовленого кольору куба (білий куб в кольоровому оточенні);
- засоби живопису виявлення об'єму форм,

уміє:

- зображувати геометричну форму та спрощувати форму предметів до геометричної подібності;
- використовувати лінійну перспективу та виразні засоби для виявлення форми, її конструкції;
- використовувати світлотінь як засіб виразності та виявлення форми;
- бачити тональні, кольорові співвідношення, відтворювати об'ємну форму та колорит;
- робити розгортку куба (призми та н.. геометричних форм);
- виконувати замальовки, начерки, фіксувати основні задуми композиції в ескізній формі;
- творчо використовувати різні техніки (змішані), свідомо застосовувати інструменти та матеріали;

висловлює судження про:

- взаємозв'язок кольору і світла, кольору і форми;
- натюрморт як жанр образотворчого мистецтва;
- засоби виразності об'ємної пластики, роль світла і тіні у рельєфі;

наводить приклади:

- творів різних видів та жанрів мистецтва;

аналізує:

- свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів;

дотримується правил:

- техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами.

<p>матеріалу предметів, настрою; - новорічне і Різдвяні свята (карнавал, маски тощо).</p> <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина). Гратографія, гризайль, техніка накладання тонкого шару прозорих фарб на просохлі фарби, техніка мазками, крапкування (дрібні мазки правильної форми), рельєф, змішані техніки, паперопластика.</p>	
<p>Розділ II. Взаємозв'язок форми й змісту в образотворчому мистецтві 17 годин</p> <p>Тема 1. Форма і зміст (8 год.) Виявлення змісту форми. Символіка та стилізація форм. Композиційні закономірності та прийоми в різних видах та жанрах образотворчого мистецтва.</p> <p>Тема 2. Людина та предметний світ (9 год.) Розширення уявлень про духовну й матеріальну культурну спадщину, національні особливості мистецтва, праці та побуту.</p> <p>Навчальні завдання <i>Засоби виразності виявлення характеру, суті форми: символіка форми, кольору, символіка орнаменту.</i> Умовність у відображенні реального об'єкта (природної форми): <i>узагальнення</i> (виявлення головної ознаки), <i>стилізація</i> (декоративна трансформація природних форм за допомогою різних прийомів).</p> <p>Композиційні засоби і прийоми Портрет як жанр (види). Виявлення <i>пропорцій</i> постаті людини (залежно від віку, зросту, образу), особливості пропорцій елементів голови людини. <i>Колір</i> як засіб виявлення образу (літературний герой), характеру, настрою людини; <i>костюм</i> (історичний, національний).</p> <p>Сюжетно-тематичний натюрморт (з предметів, що визначають епоху); сюжетна композиція (побутовий,</p>	<p>Учень розпізнає: - національний одяг, побут людей різних країн;</p> <p>спостерігає: - красу форми, її пропорції, силует, пластику, об'єм (єдність зовнішньої форми та внутрішнього змісту);</p> <p>порівнює: - особливості характеру людей, їх професій, захоплень, одягу, предметного світу тощо;</p> <p>характеризує: - відмінності декоративно-прикладного мистецтва різних культур (одяг, предмети побуту, прикраси тощо);</p> <p>уміє: - стилізувати реальні форми у декоративні, умовно-графічні; - створювати орнаменти різних видів; - створювати образ людини, з урахуванням власного бачення, одягу та предметного оточення; - створювати творчий натюрморт (передавати образ епохи, специфіку предметів національних культур); - створювати сюжетну композицію; - використовувати художньо-виразні засоби прикладної графіки (шрифт, орнамент); - трансформувати та моделювати форми предметів на основі</p>

<p>історичний жанри); прикладна графіка (плакат).</p> <p>Дизайн (проектування предметів побуту). Трансформація природної форми, моделювання одягу та виявлення функціональних і конструктивних зв'язків.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - узагальнення та стилізація природних форм; - створення орнаментованої композиції (символіка орнаментів і кольору); - форма та орнаментация предметів побуту; - творчий натюрморт (з предметів, що визначають епоху); - пропорції постаті людини (залежно від віку, зросту, образу); - портрет у живопису, графіці, скульптурі (особливості будови постаті та елементів голови людини); - колір і форма у створенні сценічних і літературних образів, шаржів, карикатури; - сюжетна композиція (побутовий, історичний жанри); - плакат (шрифтовий), шрифтова композиція (монограма, графіті); - проектування предметів побуту (трансформація природних форм); - моделювання (ескізи) одягу. <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання Олівець, графіт, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина), пластик, тканина. Аплікація, колаж, розпис, імітація вишивки, змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>природних форм;</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати конструктивні зв'язки форми та матеріалів; <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національні та культурні особливості мистецтва, праці та побуту; - етнографічні особливості в декоративно-прикладному мистецтві та дизайні (національний та індивідуальний стиль); - види орнаментів, символіку кольору; - основні пропорції постаті людини (залежно від віку, зросту, образу); - особливості портретного жанру (засоби виявлення характеру, емоційного стану людини); - особливості побутового та історичного жанрів; - види прикладної графіки; - види шрифтів (єдність форми та змісту); <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - творів побутового, історичного та портретного жанрів; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при користуванні інструментами, матеріалами; <p>виявляє готовність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.
--	---

7 клас. Культурне та просторове середовище людини
35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Розділ І. Простір і об'ємно-просторова форма 14 годин.</p> <p>Тема 1. Художні засоби зображення простору (6 год.)</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - архітектурні стилі та національні традиції (в архітектурі, декоративно-прикладному

<p>Розвиток просторового та абстрактного мислення, навичок моделювання простору та об'ємно-просторових форм.</p> <p>Тема 2. Об'ємно-просторова форма. Архітектура і місто (8 год.)</p> <p>Розвиток образних і функціональних зв'язків (єдності краси, корисності та міцності). Взаємозв'язок внутрішнього і зовнішнього простору.</p> <p>Навчальні завдання</p> <p><i>Художньо-виразні засоби зображення простору та об'ємно-просторової форми:</i></p> <p>ритм ліній і плям, колір (оптичні властивості); повітряна перспектива (в графіці та живопису): <i>лінія горизонту, точка зору, точки сходження.</i></p> <p>Об'ємно-просторова форма: <i>пропорції, деталізація, масштаб, тектоніка;</i> конструктивні й функціональні зв'язки форми і матеріалу.</p> <p>Архітектура (вид мистецтва, стилі); <i>архітектурний образ, архітектурна композиція</i> (архітектура в гармонії з природним середовищем).</p> <p>Використання <i>кольору</i> (ілюзії) в архітектурі та інтер'єрі; <i>монументальне мистецтво</i> (взаємозв'язок з архітектурою та інтер'єром).</p> <p>Дизайн як вид діяльності, взаємозв'язок з образотворчим мистецтвом, архітектурою (<i>моделювання, макетування</i>).</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - передача умовного простору (ритм ліній, плям, оптичні властивості кольору: віддалення, наближення); - повітряна перспектива у графіці, живопису; - об'ємна форма у відкритому просторі та в інтер'єрі (геометрична форма, паркова скульптура, дрібна пластика, колір у виявленні форми); - композиція "Простір" (умовно-графічне або ілюзорно-просторове зображення); - архітектура (архітектурний образ); - перспектива вулиць (повітряна 	<p>мистецтві, одязі тощо);</p> <p>спостерігає :</p> <ul style="list-style-type: none"> - об'ємну форму в інтер'єрі та в місті (в залежності від розташування різні пропорції, масштаб, конструкції, матеріал); <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гармонійний та дисгармонійний взаємозв'язок архітектури з довкіллям; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - види архітектурних споруд (культові, житлові, громадські); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зображувати форму у просторі (паркова скульптура, скульптура в інтер'єрі, дрібна пластика); - зображувати інтер'єр (ескіз, макет); - зображувати архітектурні споруди, вулиці, двір тощо (робити ескізи з натури, з уяви, по пам'яті); - використовувати художньо-виразні та пластичні засоби для створення імітації, творчої інтерпретації, копії мозаїки, вітражу; - свідомо користуватися різними художніми техніками та матеріалами для виконання творчих робіт; - брати участь в колективній роботі (створення ескізів костюмів, декорацій, оформлення сцени до свят тощо); <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зображення простору відповідно точки зору, лінії горизонту; - перспективу (лінійну, повітряну); - архітектуру як синтез мистецтв, архітектурні стилі; - специфіку архітектурного образу; - дизайн як вид діяльності та взаємозв'язок з образотворчим мистецтвом, архітектурою;
--	---

<p>перспектива засобами графіки); - архітектура історичного міста, гармонія з природним середовищем (кольорова гармонія); - інтер'єр, екстер'єр історичний або сучасний, сценічний простір (фронтальна перспектива); - монументальне мистецтво (імітація вітражу тощо); - новорічний карнавал, Різдвяний вертеп. Узагальнення тем 2 години. Матеріали і техніка виконання Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина). Гратографія, гризайль, розмивка, техніка мазками, крапкування, (пуантилізм), рельєф, (карбування), змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>- специфіку інтер'єру, екстер'єру, сценічного простору (ілюзії, колір); наводить приклади: - визначних архітектурних споруд (світу, рідного краю); аналізує: - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів; дотримується правил: - техніки безпеки при роботі з різними матеріалами та інструментами і послідовності виконання колективних робіт.</p>
<p>Розділ II. Культурно-просторове середовище 17 годин. Тема 1. Природне і культурне середовище людини 8 год. Гармонія в природному середовищі, взаємозв'язок людини з природою, екологія Тема 2. Предметне середовище 9 год. Розвиток творчої уяви, навичок моделювання і формування естетичного середовища людини (дизайн-середовище). Проектування предметного середовища. Навчальні завдання <i>Художньо-виразні засоби виявлення гармонійного середовища</i> Природне середовище (гармонія природних форм у середовищі). Дизайн-середовище (проектування в ескізній формі предметного середовища). <i>Взаємозв'язок урбаністичного (створеного) і природного середовища</i> (екологія). Культурні, національні традиції в дизайн-середовищі. Композиційні засоби і прийоми: <i>Передача тривимірності об'єктів у просторі</i> (різна лінія горизонту, вигляд знизу, вигляд зверху, перспектива</p>	<p>Учень розпізнає: - специфіку природно-ландшафтного середовища людини (місто, село тощо); спостерігає: - просторову будову природних форм як аналогів архітектурних споруд та дизайн-форм; порівнює і характеризує: - національний побут, особливості архітектурного середовища різних країн; уміє: - зображувати та робити ескізи середовища (природного, архітектурного, фантастичного); - проектувати та моделювати предметне середовище (ескіз власного будинку, інтер'єр з елементами природних форм, екстер'єр); - створювати сувеніри, іграшки, конструктори (з простих форм); - робити ескізи та створювати тематичний плакат (екологія, культурна спадщина, афіша, рекламний плакат тощо);</p>

<p>пташиного польоту).</p> <p>Дизайн-графіка, прикладна графіка (плакат, листівки-привітання, запрошення, марки (серія), піктограми, афіша, рекламне оголошення тощо).</p> <p><i>Художні прийоми зображення шрифтів, умовність графічного зображення і кольору, використання закономірностей зорового сприйняття, змістових акцентів, символіки, метафор, візуальної комунікації.</i></p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природний світ, гармонія природних форм у середовищі; - природне середовище очима тварин, комах тощо (низька лінія горизонту, перспектива пташиного польоту); - взаємозв'язок природного середовища, природних форм в середовищі людини (акваріум в інтер'єрі, фонтан в екстер'єрі, ландшафтна архітектура); - природно-ландшафтний вплив на організацію простору (культурне середовище людини); - плакат "Екологія", "Культурна спадщина"; - створення подарунка (іграшка, сувенір, ікебана тощо); - дизайн-графіка (листівка з текстом і зображенням, запрошення, марки (серія), емблема, піктограми, афіша, рекламне оголошення, привітання); - створення ескізу свого будинку, інтер'єру, дитячого майданчика тощо; - композиція "Місто майбутнього"; - свято міста, колективна творчість ("День Києва" тощо). <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, пластика. Гратографія, колаж, аплікація, розпис на склі, змішані техніки, паперопластика.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - створювати ескізи продукції прикладної графіки (листівка, марки, запрошення, емблема, піктограми, оголошення, привітання до свята тощо); <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - своєрідність краси природи різних країн світу, рідного краю, зв'язок природного і культурного середовища; - гармонію природних форм у середовищі та взаємозв'язок людини з природою (екологія); - специфіку духовного і матеріального світу дитини; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різних поселень людини (гірські, в пустелі, на острові, міста-фортеці, мегаполіси, села тощо); - створеного людиною середовища (дизайн-середовище); - різних видів графіки (станкова, прикладна, дизайн-графіка тощо); <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів; - результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними матеріалами та інструментами; - поведінки під час ескізної роботи в різному середовищі (в музеях, парках, у дворі, на вулицях тощо); <p>виявляє готовність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.
--	---

Критерії та норми оцінювання знань учнів із візуального (образотворчого) мистецтва

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень сприймає та відтворює художні образи на частковому рівні, однозначно їх характеризує, демонструє слабо сформоване художньо-естетичне мислення, елементарні навички та уміння у творчій художній діяльності.
	2	Учень володіє незначною частиною тематичного матеріалу, має слабо сформований рівень сприйняття художніх образів, виявляє певні творчі вміння та навички, володіє незначною частиною термінологічного мінімуму; словниковий запас в основному дозволяє викласти думку.
	3	Учень здатний сприймати та відтворювати окремі фрагменти художніх образів з конкретним образно-художнім змістом, знає незначну частину тематичного матеріалу, послуговуючись обмеженим термінологічним та словниковим запасом.
II. Середній	4	Учень може відтворювати художні образи на репродуктивному рівні, але не завжди розуміє образної сфери художнього твору; застосування знань та термінологічного запасу на практиці задовільне.
	5	Учень володіє навичками й уміннями, які дають змогу проаналізувати чи відтворити окремі художні образи, котрі мають художньо конкретну словесну понятійну основу; але не завжди вміє сприймати і відтворювати художні образи, які вимагають абстрактного художньо-мистецького мислення; виявляє недостатнє знання спеціальної художньої термінології; словниковий запас небагатий.
	6	Учень може відтворити різні візуальні образи, але має слабо сформоване художнє мислення, не завжди послідовно та логічно характеризує окремі художні явища, його розповідь потребує уточнень і додаткових запитань; учень виявляє знання і розуміння основних тематичних положень, але не

		завжди вміє самостійно зробити аналіз художнього твору, порівняння, висновки щодо сприймання творів образотворчого мистецтва.
III. Достатній	7	Учень не завжди вміє сприймати та репродукувати візуальні образи, робить непереконаливі висновки, не завжди послідовно викладає свої думки, допускає мовленнєві та термінологічні помилки; учень знає найважливіший тематичний художній матеріал, але знання не достатньо стійкі; спостерігаються помітні позитивні зміни у творчій художній діяльності учня.
	8	Учень вміє сприймати і репродукувати візуальні образи певного рівня, досить повно аналізує художньо-образний зміст твору, але має стандартне мислення, йому бракує власних висновків, асоціацій, узагальнень; не завжди вміє поєднувати художні образи та життєві явища; недостатньо володіє спеціальною художньою термінологією при аналізуванні художніх творів в процесі їх сприймання.
	9	Учень виявляє достатнє засвоєння тематичного художнього матеріалу, але допускає несуттєві неточності у використанні спеціальної художньої термінології, які потребують допомоги вчителя, трапляються поодинокі недоліки у відтворенні художнього образу і художньо-образному оформленні своїх роздумів щодо оцінки творів образотворчого мистецтва; не завжди самостійно систематизує та узагальнює художній матеріал.
IV. Високий	10	Учень має міцні знання програмового матеріалу, але, аналізуючи художні твори, допускає неточність у формулюваннях та використанні спеціальної художньої термінології, не завжди обґрунтовано може довести свою точку зору на художні явища в процесі їх сприймання, не завжди вміє відтворити окремі фрагменти художніх образів. Вказані неточності може виправляти самостійно.
	11	Учень володіє тематичним художнім

		<p>матеріалом у межах програми, вмiє використовувати набуті знання, уміння і здібності у нових художньо-творчих завданнях, виявляє знання спеціальної художньої термінології, їх усвідомлення та міцність, уміння систематизувати, узагальнювати, аналізувати твори візуального (образотворчого) мистецтва, асоціювати їх з творами інших мистецтв та життєвими явищами, застосовувати набуті знання в образотворчій діяльності.</p>
	<p>12</p>	<p>Учень має ґрунтовні знання тематичного художнього матеріалу (жанри, митці, твори образотворчого мистецтва) у межах програми, здатний систематизувати, узагальнювати, свiдомо сприймати та відтворювати візуальні образи, широко застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, творами інших мистецтв та життєвими явищами. Учень свiдомо послуговується мовою візуального мистецтва у роздумах, висновках та узагальненнях щодо сприймання художніх образів, має достатньо високий рівень художньо-мистецького мислення у розвитку світопізнання і світовідчуття; самостійно використовує набуті художні вміння, навички та власні здібності в художній діяльності.</p>

Календарно-тематичне планування уроків образотворчого мистецтва

5 клас Художній образ

35 год. (1 година на тиждень)

Розділ I. Мова образотворчого мистецтва.

Тема 1. Асоціативно-образна мова. Тема 2 Асоціативно-образна форма.

№ з/п	Дата	Тема уроку	Навчальні завдання (мета уроку)	Практичні завдання	Рекомендована техніка і матеріали
1.		Види образотворчого мистецтва. Повторення та закріплення матеріалу початкової школи. Краса навколо нас. Елементи мови образотворчого мистецтва.	Знайомство з видами мистецтва: живопис, графіка, декоративно-побутове мистецтво, скульптура, архітектура. Виявлення емоційного сприйняття. Природні форми та явища в емоційному стані.	- Спекотне літо - Графічні вправи	Олівці, фломастери.
2.		Графіка як вид мистецтва. Засоби виразності графіки.	Різновиди графіки. Точка, лінія, пляма, силует, фактура. Сприймання мистецтва графіки. Символіка наскальних розписів.	- Образи геометричної форми - Інтерпретація наскального малюнку	Туш, паличка, перо, фломастери, соус, зім'ятий папір.
3.		Засоби виразності та асоціативності графіки. Лінія.	Різна товщина ліній, фактура ліній. Поглиблення знань учнів про характер ліній (ніжні, колючі тощо).	- Овочевий натюрморт з двох, трьох предметів	Комбінована техніка.
4.		Засоби виразності графіки. Штрих.	Характер штрихів, насиченість. Композиція.	- Створіння під панциром - Такі різні жаби	Графіка з підфарбуванням.
5.		Засоби виразності графіки. Пляма.	Створення у композиції ритму, ліній та плям (музичні та природні асоціації). Символічність форм.	- Старий в'яз, покручене гілля	Чорна туш на білому. Аплікація чорним по

				- Столітній дуб	білому.
6.		Кольорова графіка. Кольорові асоціації (сум – радість, спокій – напруження) на основі сприймання музичних та літературних творів, стану природи тощо.	Передача настрою у кольорі. Вивчення емоційного стану.	- Гість із джунглів. - На бабусиному подвір'ї, у селі. - Портрет дерева	Акварель, кляксографія.
7.		Колір – засіб виразності живопису. Головні кольори. Тепла кольорова гама.	Живопис. Повторення хроматичної та ахроматичної гами кольорів. Створення палітри теплої кольорової гами.	- Насіяла мати чорнобривців - Красені, що пурхають	Фарби, акварель по-мокрому, гуаш.
8.		Холодна кольорова гама.	Створення образів у холодній кольоровій гамі. Виконання композиції.	- Перший дощ - Перший зимовий ранок	Акварель, гуаш, акватипія.
9.		Поняття контрасту. Утворення кольору засобами змішування і накладання фарб. Тон, колорит, пляма, мазок.	Вправи з головними кольорами, кольорові поєднання. Створення контрасту кольору, світла, насиченості. Використання кольору як засобу підсилення емоційної виразності.	- Золота рибка - Квіти усміхаються - Портрет казкового персонажа	Гуаш на кольоровій основі, аплікація з різних матеріалів.
10.		Настрій у живописі. Монохромні та поліхромні сполучення. Тематичне оцінювання.	Кольори та кольорові сполучення. Емоційне співвідношення кольорових та музичних контрастів. Прослуховування музичної композиції.	- Осінній листок - Образ милої осінньої журби - Плаче небо, вкрите хмарами	Акватипія, графіка по-сирому, туш, фломастери, набризки.
11.		Скульптура як вид мистецтва. Відтворення та	Різновиди скульптури, головний засіб виразності – об'єм.	- Овочі, фрукти - Народна	Пластилін, глина, тісто,

		форм в об'ємі.		іграшка „Півник”	інструменти для роботи.
12.		Лінійно-стрічкова кераміка. Її походження.	Об'ємне зображення на площині (рельєф, барельєф, горельєф). Кругла скульптура.	- Орнамент на керамічному посуді	Пластилін, глина.
13.		Скульптура. Відтворення об'єму та елементарних конструктивних особливостей чотиринової тварини в стані спокою.	Порівняльний аналіз пропорцій. Особливість форми у стані спокою. Барельєфне або рельєфне ліплення.	- Кіт - Каченятко - Знаки Зодіаку	Пластилін, глина.
14.		Скульптура. Відтворення об'єму та елементарних конструктивних особливостей чотиринової тварини в русі.	Порівняльний аналіз пропорцій. Особливість форми у русі.	- Кіт - Пес - Лоша - Коза	Пластилін, глина.
15.		ДПД. Робота з папером, аплікація. Поняття дизайну.	Образність природних форм. Асоціативність образів. Здобуття навичок із дизайну.	- Дивовижні птахи - Наймудріший птах	Папір, ножиці, клей.
16.		Паперопластика. Орігамі .	Образність природних форм. Символічність. Робота в групах.	- Зимова казка - Ірис	Папір, ножиці, клей.
17.		Паперопластика. ДПД. Узагальнення теми. Тематичне оцінювання.	Асоціативність декору і зв'язок з формою. Візерунок. Фактура. Пластика.	- Новорічне свято - Зимовий краєвид	Папір, ножиці, клей, гофрований папір, рвана аплікація.

II семестр

Розділ II. Природні форми та образи в мистецтві (17 год.)

Тема 1. Природні форми та явища (8 год.)

18.		Жанри образотворчого	Характеристика жанрів, їх	- Я люблю	На вибір.
-----	--	----------------------	---------------------------	-----------	-----------

		мистецтва.	специфіка, закони перспективи. Творчість художників-пейзажистів.	зимовий ранок	
19.		Гармонійність природних форм та їх пристосування до середовища. Сприймання краси та відтворення її на площині.	Експерсія в природу. Будова різних форм дерев. Природні явища в динаміці. Силует (пропорції природних форм).	- Красуня берізка - Могутній дуб - Гілля дерев	Олівець, фломастер.
20.		Будова і колір природних форм (характерні властивості).	Зображення по пам'яті. Розвиток спостереження, розвиток зорової пам'яті, логічного мислення, створення образів на основі вивчення природних форм.	- Дерево життя	Тонкий білий папір, ножиці. Витинанка.
21.		Пейзаж у живописі. Відкрита композиція.	Освоєння глибини (плановості), простору. Статика та динаміка. Організація елементів композиції. Форми у стані спокою та руху.	- Зимові розваги - Морозний ранок - Заметіль	Гуаш, акварель.
22.		Особливості декоративного розпису. Петриківка. Гармонійне існування природних форм та їх пристосування до середовища.	Сприймання та відтворення природної краси на площині. Колір як засіб виявлення характеру, форми та стану. Природні явища в статиці та динаміці.	- Казкові квіти	Акварель, гуаш, набризки, акватипія.
23.		Загальні пропорції (єдність та взаємозв'язок частин до цілого). Співрозмірність.	Вивчення форми пташок. Лінія, штрих. Подібність. Характерні виразні рухи, узагальнення та загострення характерних рис в емоційному стані.	- Замальовки пташок	Олівець, вугілля, фломастер.
24.		Зображення в об'ємі та на площині.	Відтворення характеру загальної форми (силуетної) через розробку	- Луска риб - Пір'я птахів	Гратографія, пластилін, глина.

			фрагментів. Відтворення фактури.		
25.		Малювання з натури. Тематичне оцінювання.	Робота в кольорі, її особливості.	- Натюрморт з птахами	Олівець, гуаш, акварель.

Тема 2. Художні образи та композиції (9 год.)

26.		ДПМ як вид мистецтва. Єдність форми, матеріалу, декору.	Види ДПМ. Символіка в українській народній вишивці.	- Геометричний орнамент	Фломастери, олівці, кулькові ручки тощо.
27.		ДПД. Симетрія як найпростіший засіб композиційної організації. Витинанка. Види витинанок.	Відкрита і замкнена композиція (у квадраті, у прямокутнику, у колі). Класифікація витинанок за кольором та сюжетом.	- Два півники - горох - молотили - Вазон з квітами - На столі	Кольоровий папір.
28.		ДПД. Писанки. Поєднання видів ДПД. Витинанка та писанка.	Писанкарство. Техніка, класифікація писанок. Знаковість у писанкарстві.	- Українська писанка	Туш, гуаш, витинанка, розпис.
29.		ДПД. Ескізи предметів побуту. Рушник. Візерунок.	Розпис предметів побуту. Види рушників. Традиції, пов'язані з рушниками.	- Візерунок на рушнику	Папір, ножиці, клей. Друкування штампом.
30.		Декоративна, книжкова, сюжетна композиція. Сюжетна композиція.	Літературний твір за темою з української літератури для п'ятого класу.	- Композиція	Різні матеріали.
31.		Декоративна композиція. Створення персонажів і декорацій для лялькового театру.	Виготовлення персонажів та декорацій для лялькового театру. Робота в групах.	- Декорування	Об'ємна та площинна аплікація.
32.		Книжкова композиція. Книжка-іграшка. Тематичне оцінювання.	Виготовлення книжки-іграшки на основі прочитаного твору. Відтворення теми та настрою	- Ілюстрація	Техніка на вибір.

			літературного твору.		
--	--	--	----------------------	--	--

6 клас Духовний та предметний світ людини

35 год. (1 година на тиждень)

Розділ І. Форма в образотворчому мистецтві

Тема 1. Форма (8 год.). Тема 2. Світлотінь (6 год.).

№ з/п	Дата	Тема уроку	Навчальні завдання (мета уроку)	Практичні завдання	Рекомендована техніка і матеріали
1.		Форма. Види образотворчого мистецтва. Повторення та закріплення матеріалу 5 класу. Елементи мови образотворчого мистецтва в графіці.	Геометрична подібність зображення природних форм, розпізнавання реалістичних форм, виконання замальовок, начерків природних форм, спостереження за кольоровою гамою природних форм.	- Листя клену, берези, тополі. - Графічні вправи.	Олівці, фломастери.
2.		Силуетне, тональне, фактурне виявлення форми та її основних пропорцій.	Ознайомлення з об'ємно-пластичними засобами виявлення якостей форми: крапка, лінія, штрих, фактура, тон, колір, лінійна перспектива. Сприймання мистецтва.	- Образи геометричної форми. - Метелики.	Туш, паличка, перо, фломастери, соус, зім'ятий папір.
3.		Декоративні форми. Засоби виявлення об'ємно-пластичних якостей форми.	Виявлення форми пластичними засобами рельєфу (фактура, випуклий, заглиблений візерунок).	- "Літні спогади" натюрморт - Осіння фантазія.	Ліплення.
4.		Засоби виразності графіки. Штрих, крапка, лінія.	Зображення геометричної форми, спрощення предметів до геометричної подібності. Лінійна перспектива.	- Куб. - Циліндр.	Графіка.
5.		Відтворення геометричної форми: пропорції, її	Виявлення зумовленого кольору куба, виразних засобів для	- Білий куб у кольоровому	Живопис.

	елементи.	виявлення форми.	оточенні.	
6.	Об'ємна геометрична форма.	Використання лінійної перспективи та виразні засоби для виявлення форми.	- Розгортка куба (призми, інших форм).	Папір, картон, ножиці, клей.
7.	Відтворення геометричної форми на об'ємі (розгортка куба, призми, інших форм).	Виявлення зумовленого кольору геометричних форм. Розвиток логічного мислення, вміння узагальнювати, спрощувати.	- Гуцульський орнамент - Геометрична асиметрія.	Живопис.
8.	Відтворення реальної форми предметів: пропорції загальної форми та її елементів. Тематичне оцінювання.	Відтворення реальної форми в конструкції. Розвиток логічного мислення, вміння узагальнювати, спрощувати, виявляти конструкцію.	- Українське село. - Вулиця.	Колективний проект, паперопластика.
9.	Світлотінь. Поняття контрасту. Утворення кольору засобами змішування і накладання фарб. Тон, колорит, пляма, мазок.	Вправи з головними кольорами, кольорові поєднання. Створення контрасту кольору, світла, насиченості. Використання кольору як засобу підсилення емоційної виразності.	- Нічне місто. - Відблиски загадкового місяця.	Гуаш на тонованому папері, акварель.
10.	Настрій у живописі. Монохромні та поліхромні сполучення.	Кольори та кольорові сполучення. Емоційне співвідношення кольорових та музичних контрастів. Розвиток мистецького бачення, використання світлотіні як засобу художньої виразності та виявлення форми. Спостереження за впливом світла на зміну кольорів у природному середовищі.	- Порівняльна характеристика дерева на одному аркуші паперу. - - Інтер'єрні замальовки "Пори року", "День і ніч".	Акватипія, графіка по-сирому, туш, фломастери, набризки.
11.	Натюрморт як жанр	Закріпити поняття про натюрморт.	- Класичний	Графіка.

	образотворчого мистецтва.	Дотримання законів повітряної перспективи. Малювання з натури.	натюрморт з 3х предметів.	
12.	Натюрморт зі свічкою (віск, туш).	Поняття світла, тіні, рефлекс, відблиск, власна, падаюча тінь. Графічні засоби виявлення об'ємної форми, матеріалу предметів (лінія, штрих).	- Святковий натюрморт. - Дівочі гадання.	Гратографія, змішані техніки.
13.	Кольорознавство (вплив світла на колір), засоби живопису для виявлення об'єму форм.	Вчити бачити тональні кольорові співвідношення, відтворювати об'ємну форму та колорит.	- Козуб з грибами. - Квіти.	Живопис.
14.	ДПД. Робота з папером, аплікація. Краєвид з елементами натюрморту.	Образність природних форм. Перетворення реалістичної форми в декоративну. Основні задуми композиції в ескізній формі.	- Гриби з лісової галявини. - Від з вікна на квітчаті луки.	ДПМ, аплікація.
15.	Поняття силуету та контуру.	Силуетне, тональне виявлення форми та її основних пропорцій. Символічність.	- Казкові персонажі. - Персонажі творів М.Гоголя.	Чорна туш, фарба, плямографія.
16.	Поняття фактури.	Виявлення форми пластичними засобами рельєфу (фактура, випуклий, заглиблений візерунок тощо). Робота в групах.	- Спортивні трофеї - У майстерні (тематичний натюрморт).	Різні матеріали (гудзики, клаптики тканини, шкіри, пластилін).
17.	Паперопластика. ДПД. Узагальнення теми. Тематичне оцінювання.	Асоціативність декору і зв'язок з формою. Візерунок. Пластика.	- Новорічне і Різдвяне свята - Карнавальні маски.	Папір, ножиці, клей, гофрований папір, рвана аплікація.

II семестр
Розділ II. Взаємозв'язок форми й змісту в образотворчому мистецтві (17 год.)
Тема 1. Форма і зміст (8 год.)

18.	Виявлення змісту форми.	Спостерігати за змістом форми, її пропорціями. Засоби виразності виявлення характеру, суті форми.	- Предмети побуту різних культур.	Різні техніки.
19.	Символіка та стилізація форм. Створення орнаментів різних видів.	Умовність у відображенні реального об'єкта(природної форми), узагальнення – виявлення головної ознаки.	- Український рушник. - Серветка.	Живопис. Імітація вишивки.
20.	Символіка та стилізація форм. Створення орнаментованої композиції (символіка орнаментів і кольору).	Стилізація (декоративна трансформація природних форм за допомогою різних прийомів).	- Малюнок на плахті. - Чоловіча сорочка.	Друкування штампом, змішані техніки.
21.	Композиційні закономірності та прийоми в різних жанрах образотворчого мистецтва.	Портрет як жанр (вид). Особливості пропорцій елементів голови людини.	- Портрет мого друга.	Графіка.
22.	Композиційні закономірності та прийоми в різних жанрах образотворчого мистецтва.	Колір як засіб виявлення образу (літературний герой), характеру, настрою людини.	- Літературний герой.	Живопис.
23.	Композиційні закономірності та прийоми в різних жанрах образотворчого мистецтва.	Створення сюжетної композиції (побутовий, історичний жанри).	- Запорожці. - Гончарська справа.	Живопис.
24.	Символіка та стилізація форм.	Стилізація природних форм за допомогою різних прийомів.	- Великоднє свято.	Живопис.
25.	Сюжетно-тематичний натюрморт. Тематичне оцінювання.	Передача образу епохи, специфіка предметів національних культур.	- На потонулому кораблі.	Живопис.

Тема 2. Людина та предметний світ (9 год.)

26.		Ескіз розпису для сучасних предметів побуту за мотивами петриківського розпису.	Розширення уявлень про духовну та матеріальну культурну спадщину. Закріплення навичок стилізування природних форм у декоративні.	- Столовий сервіз, глиняна миска, ваза.	Акварель.
27.		Національний одяг, етнографічні особливості у ДПМ.	Формування уявлень про національні особливості мистецтва, побут людей різних епох.	- Національний одяг. - Сучасний одяг з національною символікою.	Колаж.
28.	2 год.	Пропорції постаті людини.	Виявлення основних пропорцій людини залежно від віку, зросту. Спостереження за красою форми, пропорціями, силуетом, пластикою людини (єдність зовнішньої форми і внутрішнього змісту).	- Школяр. - Скрипаль.	Графіка.
29.	2 год.	Моделювання одягу.	Трансформація природної форми та виявлення функціональних і конструктивних зв'язків.	- Людина майбутнього.	Різні техніки.
30.		Колір і форма у створенні сценічних і літературних образів, шаржів, карикатури	Виявлення характеру емоційного стану людини.	- Клоуни. - Герої мультфільмів.	Живопис.
31.		Поняття плакату та шрифтової композиції.	Види прикладної графіки, види шрифтів (єдність форми та змісту).	- День Перемоги. - День Матері.	Живопис.
32.		Тематичне оцінювання. Аналіз результатів власної	Виявлення готовності до використання набутої предметної	- Тестове опитування.	

	роботи, досягнення та недоліки, визначення шляхів вдосконалення.	компетенції у процесі творчої самореалізації.		
--	--	---	--	--

7 клас **Культурне та просторове середовище людини**

34 год. (1 година на тиждень)

Розділ I. Розділ I. Простір і об'ємно-просторова форма 16 годин.

Тема 1. Художні засоби зображення простору (7 год.)

Тема 2. Об'ємно-просторова форма. Архітектура і місто (9 год.)

№ з/п	Дата	Тема уроку	Навчальні завдання (мета уроку)	Практичні завдання	Рекомендована техніка і матеріали
1.		Повітряна перспектива у графіці, живопису. Закони повітряної перспективи. Поняття ракурсу	Розвиток просторового та абстрактного мислення, навичок моделювання простору та об'ємно-просторових форм. Перспектива (лінійна, повітряна)	- Краєвид з елементами архітектури «Літні спогади»	Олівець, туш, змішані техніки
2.		Об'ємна форма у відкритому просторі	Зображення форми у просторі. Виразальні засоби графіки і живопису. Ілюзія простору Передача об'ємної форми у відкритому просторі	- Дерево в степу - Вітряки на полі - Корабель у морі	Гуаш, акварель, гризайль
3.		Формальна композиція . Ритм ліній і плям	Сприймання оптичного мистецтва Трансформація реальної форми в ілюзорну Основи напряму в мистецтві – абстракціонізму	- Ритмічна композиція в ахроматичній гамі - «Шахова дошка» - «Равлик»	Графіт, соус, туш, перо, вугіль
4.		Колір у виявленні форми	Рівновага за тоном. Ілюзія глибини простору. Оптичні властивості кольору	- Геометрична композиція - Абстрактний	Гратографія, крапкування (пуантилізм)

				політ - Сонячний водограй	
5.		Композиція “ Простір “ (умовно-графічне або ілюзорно-просторове зображення). Тематичне оцінювання	Динаміка, статика, рівновага. Зіставлення протилежних понять. Вираження за допомогою геометричних, абстрактних форм емоційного стану	- Мелодія - Добро-зло - Крига полум'я - Рух-спокій	Паперопластика, Аплікація
6.		Архітектура (архітектурний образ)	Поняття архітектури. Види архітектурних споруд (культові, житлові, громадські). Стили архітектури	- Сім чудес світу	Олівці, змішана техніка
7.		Перспектива вулиць (повітряна перспектива засобами графіки)	Зображення архітектурних споруд, вулиці, двору (ескізи з натури, з уяви, по пам'яті); використання кольору в архітектурі	- Будинок моєї мрії - Будинок щастя - Місто очами малюка, старця	Змішана техніка
8.		Архітектура історичного міста, гармонія з природним середовищем (кольорова гармонія)	Гармонійний та дисгармонійний взаємозв'язок архітектури з довкіллям; пам'ятки архітектури України	- Місто Ярослава - Старе місто	Розмивка, техніка мазками
9.		Інтер'єр історичний або сучасний, скульптура в інтер'єрі	Об'ємна форма в інтер'єрі та в місті (в залежності від розташування різні пропорції), фронтальний та кутовий інтер'єри	- Класна кімната - Гостинна - Кухня	Графічні матеріали
10.		Екстер'єр (фронтальна перспектива). Порівняння високої та низької лінії горизонту	Взаємозв'язок просторових планів із горизонтом і точками сходження та предметами, що знаходяться в просторі	- Вулицями рідного міста	Різні матеріали
11.		Сценічний простір	Театральна перспектива,	- Ескіз художнього	Колаж

			оформлення декорацій. Поєднання реальних об'ємних форм і живописних зображень	оформлення сцени до спектаклю за переглянутим твором	
12.	Монументальне мистецтво, монументальний живопис	Масштаб, конструкції, матеріал. Поняття: «фреска», «мозаїка», «вітраж». Використання художньо-виразних та пластичних засобів для створення імітації, творчої інтерпретації вітражу	- Імітація вітражу - Східний орнамент - Воїн світла	Аплікація	
13.	Види монументального мистецтва (мозаїка, фреска)	Мозаїка в оздобленні будівель, інтер'єрів, копії мозаїки архітектурних пам'яток Києва	- Вітраж за уявою	Колаж, розпис на склі	
14.	Паркова скульптура, дрібна пластика	Порівняння стилістичної характеристики ландшафтного дизайну з парковою скульптурою	- Фонтан кохання - Міст щастя - Аркада	Рельєф, (карбування), змішані техніки	
15.	Новорічний карнавал, Різдвяний вертеп	Архітектурні стилі та національні традиції в архітектурі, декоративно-прикладному мистецтві, одязі. Історичні сторінки лялькового театру	- Вертеп - Макет ширми	Паперопластика	
16.	Ляльки, костюми, маски для новорічних свят Тематичне оцінювання	Колективна робота (створення ескізів костюмів, декорацій, оформлення сцени до свят тощо)	- Лялька - Маска	Глина, тісто, пап'є-маше, пластилін, різні матеріали	

II семестр

Розділ II. Культурно-просторове середовище 18 годин.

Тема 1. Природне і культурне середовище людини 9 год.

17.		Гармонія в природному середовищі, взаємозв'язок людини з природою, екологія	Природний світ, гармонія природних форм у середовищі; специфіка природно-ландшафтного середовища людини (місто, село тощо). Флора та фауна	- Замальовки флори та фауни у небі, воді, землі	Гуаш, акварель
18.		Художньо-виразні засоби виявлення гармонійного середовища	Природно-ландшафтний вплив на організацію простору (культурне середовище людини, замкнене середовище)	- Дизайн-проекти інтер'єрів - Живий куточок	Змішані техніки
19.		Природне середовище (гармонія природних форм у середовищі)	Природне середовище очима тварин, комах тощо (низька лінія горизонту, перспектива пташиного польоту)	- Композиція «Куточок саду»	Змішані техніки
20.		Дизайн-середовище (проектування в ескізній формі предметного середовища)	Просторова будова природних форм як аналогів архітектурних споруд та дизайн-форм	- Металева мереживо	Олівець, туш, перо, вугіль, гелеві ручки
21.		Взаємозв'язок урбаністичного (створеного) і природного середовища (екологія)	Види художньо-прикладної графіки. Розробка ескізів, створення тематичного плакату	- - Плакат "Екологія" - "Культурна спадщина"	Гуаш, акварель, змішані техніки
22. 23.	2 год.	Передача тривимірності об'єктів у просторі	Різна лінія горизонту, вигляд знизу, вигляд зверху, перспектива пташиного польоту	- Сучасний дитячий майданчик	Акварель, колаж
24.		Розвиток творчої уяви, навичок моделювання і формування естетичного середовища людини (дизайн-	Проектування та моделювання предметного середовища (ескіз міста майбутнього), композиція "Місто майбутнього"	- Місто майбутнього - Космічні фантазії	Гратографія, кольорові олівці

		середовище)			
25. 26.	2 год.	Культурні, національні традиції в дизайн-середовищі Тематичне оцінювання	Порівняння національного побуту з особливостями архітектурного середовища різних країн	- Національні іграшки	Глина, тісто, ліплення, розпис

Тема 2. Предметне середовище 9 год.

27.		Проектування предметного середовища	Створення подарунка (сувенір, ікебана), конструктори з простих форм	- Ікебана	Сухоцвіт, папір, фольга
28.		Дизайн-графіка, прикладна графіка	Взаємозв'язок шрифту і змісту. Основні правила написання букв	- Шрифтова композиція «Слово на уяву»	Туш, фломастер
29.		Плакат, листівки-привітання, запрошення, марки (серія), піктограми, афіша, рекламне оголошення	Різні види графіки (станкова, прикладна, дизайн-графіка тощо). Листівка з текстом і зображенням	- Запрошення - Афіша - Рекламне оголошення	Туш, перо, фломастер, гелеві ручки
30.		Використання закономірностей зорового сприйняття, змістових акцентів, символіки	Створювати ескізи продукції прикладної графіки (марки, емблема, піктограми тощо)	- Емблема кабінету, гуртка, школи	Пластика, паперопластика
31.		Використання метафор, візуальної комунікації при розробці формового стилю	Поняття поліграфії та графічного дизайну	- Фірмовий знак	Колаж, аплікація
32.		Умовність графічного зображення і кольору	Побудова знаку-індексу, стилізація шрифтових елементів,	- Автограф; - Буквиця	Туш, гелеві ручки, фломастери тощо
33.		Художні прийоми зображення шрифтів	Розробка власної печатки (картопляний штамп)	- Логотип	Штамп
34.		Прикладна графіка у колективній творчості Тематичне оцінювання	Свято міста, колективна творчість («День Києва» тощо).	- Робота за темою обраною (самостійно)	Техніки за вибором

Методичні рекомендації щодо ведення сторінки класного журналу

Особливістю системи оцінювання досягнень учнів з дисциплін художньо-естетичного циклу є її багатофункціональність, що зумовлена багатокомпонентністю змісту мистецької освіти, спрямованої на цілісне формування художньо-естетичної культури учнів.

Основними видами оцінювання є **поточне і тематичне** (відповідно до тем конкретної програми, за якою працює вчитель), а також **семестрове і річне**.

Поточне оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень учня (учениці) в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог навчальних програм.

Об'єктом поточного оцінювання є знання, вміння та навички, самостійність оцінних суджень, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми. Його основними завдання є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок. Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове та фронтальне опитування. Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основою для коригування роботи вчителя на уроці.

Поточне оцінювання може застосовуватися на мікроетапах процесу опанування змісту програми і виконує діагностичну та стимулюючу функції. Найбільш актуальною у процесі навчання стає самооцінка учня як один із компонентів діяльності, пов'язаний з характеристикою процесу виконання завдань, його плюсами та мінусами.

Тематичному оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення теми (розділу). *Тематична оцінка* виставляється на підставі результатів опанування учнями матеріалу теми впродовж її вивчення з урахуванням поточних оцінок та навчальної активності школярів.

Оцінка за семестр виставляється за результатами тематичного оцінювання, а *за рік* – на основі семестрових оцінок. Коригуванню підлягає лише семестрова оцінка. Поряд із семестровою виставляється *скоригована* оцінка. В кінці року виставляється *річна* оцінка, яка є відповідною до результатів обох семестрових.

На уроках образотворчого мистецтва вчитель повинен опікуватись тим, щоб надати учням можливість сформулювати, виразити свої думки та враження словами, зіставити власне бачення художнього твору, власної роботи та своїх почуттів з оцінками інших дітей. Подібні дискусії, бесіди на уроках образотворчого мистецтва водночас сприяють розвитку мовлення, відкривають різноманітне бачення і розуміння дійсності, неповторність та унікальність кожної особистості.

Наголошуємо на тому, що навчальна діяльність учнів і тематичне оцінювання з дисциплін художньо-естетичного циклу у *початковій та основній школі можуть проводитись у різних формах окрім письмових* (запис учнями будь-якої інформації зі слів учителя чи з дошки, контрольних, самостійних робіт, написання рефератів),

які спричиняють додаткове недоцільне навантаження учнів. Ведення учнями зошитів, виконання письмових домашніх завдань є недоцільним і несприятливим для організації творчої мистецької діяльності.

Організація та проведення виставок образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва

Провідні напрямки художньо-естетичного виховання передбачають організацію масових мистецьких заходів у школі чи на її базі (виставки, вернісажі, зустрічі з митцями, різні свята тощо).

Виставка – це тимчасовий (на відміну від музейної експозиції) прилюдний показ художніх творів.

Якщо у вашій місцевості немає ані музеїв, ані виставочних залів, пропонуємо створити виставку репродукцій творів з особистих фондів вчителів школи, родин учнів та громадськості, або запросити до навчального закладу аматорів.

Живе спілкування з митцем дасть змогу школярам збагачуватися знайомством з мистецтвом рідного краю та з людьми, які прославляють його своєю натхненною працею.

Надзвичайною подією в житті стає експонування результатів учнівської творчості, їх досягнення, набуток знань. Цей показ наочно ілюструє втілення естетичної мети в художній формі, втілення задуму в певному матеріалі, привчає учнів усвідомлювати мету діяльності, свідомо планувати її кінцевий результат.

Організація та проведення великих оглядів образотворчого мистецтва та учнівської творчості розпочинається з відбору кращих, композиційно-завершених, колоритно вирішених учнівських робіт.

Для відбору робіт учнів на місцях потрібно організувати спеціальні комісії, до складу яких входили б відомі місцеві художники, педагоги-фахівці, мистецтвознавці, вчителі, вихователі. Суттєву допомогу мають надати викладачі дитячих художніх шкіл або студій художньо-естетичного напрямку, керівнику Будинків школяра, Палацу дітей та юнацтва тощо. До складу журі можуть бути запрошені майстри, народні умільці, майстри декоративно-ужиткового мистецтва, керівники дитячих гуртків художньо-естетичного профілю.

Учніські роботи оцінюються вже в попередньому перегляді та відбираються до експонування. Автори кращих робіт обов'язково заохочуються або преміюються.

Роботи можуть бути представлені у різних техніках (якщо техніка не обумовлюється положенням даної виставки), жанрах та видах (малювання з натури, ілюстрації, художнє ткацтво, різьблення, вишивка, народний розпис, макраме, глиняні вироби, паперопластика тощо).

Учніські роботи оцінюються за критеріями:

- передача перспективи;
- наявність контрастів та зіставлень;
- виділення головного і другорядного;
- композиційне рішення;
- техніка акварелі (якість, легкість, прозорість);
- передача колориту тощо.

В експозиції розміщуються тільки ті скульптурні роботи, в яких відчувається дитяче спостереження, власне сприймання дійсності, творче бачення, створення цікавого образу. Роботи, у яких відчувається копіювання, трафаретність у трактуванні образів експонуються за наданням такого дозволу членами журі.

В оцінці робіт декоративно-прикладного мистецтва враховується:

- техніка виконання;
- якість художньої обробки;
- різноманітність декоративних мотивів;
- композиція;
- кольорова гама;
- поєднання кольору і форми;
- стилізація рослинних і зооморфних форм;
- художній смак.

Обов'язково має бути підтвержене авторство виконаної роботи.

В оцінку враховується технічна якість, оригінальність, витонченість, точність, акуратність, творчий підхід, тощо.

Основним моментом виставки є побудова експозиції. Спочатку треба згрупувати дитячі роботи за метою та змістом, а також за технікою виконання та колоритом. Можливе групування за територіальними ознаками (район, місто, школа, клас). Далі продумується розташування дитячих творів у експозиції з максимальним врахуванням місця, освітлення, відстані, колориту та інших параметрів, які впливають на сприймання їх глядачами.

Оформлення виставки повинно бути лише скромним фоном для виставочних робіт, де не домінують пересичення кольору, текстури тощо. Охайне, витримане в єдиному характері оформлення сприяє кращому сприйманню експонованого матеріалу.

Методична розробка уроку образотворчого мистецтва

Богдан А.М., старший учитель
Конотопської СШ II-III ст. №2
Конотопської міської ради
Сумської області

***"Архітектурно-пейзажна композиція. Лінійна перспектива.
Побудова міської вулиці" (7 клас)***

Мета:

Навчальна: вчити учнів просторово мислити, уявляти композицію, чітко зрозуміти поняття перспективи; вчити конструктивно будувати вулицю за законами лінійної перспективи; вчити виконувати вправи перспективного сходження, використовуючи начерки з натури.

Розвивальна: розвивати вміння конструктивно вирішувати будову композиції; розвивати творчий підхід до роботи; розвивати спостережливість, вміння сприймати предметний світ, помічати красиві елементи в сучасних архітектурних спорудах; вміти відтворювати на уроці знання з інших предметів (міжпредметні зв'язки) – із

математики – аналіз геометричної форми предметів, із художньої культури – мистецтво доби Ренесанс, із географії – просторове бачення, з літератури – творчість поетів, власні вірші, з музики – пісенну творчість за темою.

Виховна: прищеплювати любов до України, рідного міста, рідної вулиці; виховувати любов до праці, до нових знань.

Мотивація навчальної діяльності:

Академічні знання, закони лінійної перспективи, які отримують учні на уроці, малюючи міську вулицю, потрібні для того, щоб навчитися просторово мислити, розвивати спостережливість, виділяти характерні риси архітектури, вміти насолоджуватися красою, гармонією, зручністю архітектурних споруд на вулицях рідного міста, бути знаною людиною в архітектурному мистецтві.

Обладнання:

Для учня: художні приладдя – альбом, олівці, гумка, фарби, ганчірка, пензлик, клейонка, склянка з водою; начерки з натури вулиці (2-3 варіанти), тексти з піснями, віршами відповідно до теми уроку тощо.

Для вчителя: художні приладдя – акварельні фарби, пензлик, палітра, папір; наочність – етапні ескізні розробки, етапні начерки будинку відносно лінії горизонту, етапні начерки вулиці рідного міста відносно лінії горизонту, розробки ескізів крейдою на дошці, замальовки вправ на дошці, репродукції картин художників, виставка-вернісаж, дитячі роботи, методичні посібники, фахові журнали.

Використання класної дошки:

У центрі: тема уроку, епіграф, папір А2 для роботи вчителя вугіллям, фарбою (етапна побудова міської вулиці), вільне місце для праці учнів крейдою.

Праворуч: методичні розробки – побудова будинку, побудова вулиці відносно лінії горизонту, стіна-вернісаж (виконання міської вулиці в різних техніках), план уроку.

Ліворуч: розробка крейдою 6 ескізів до теми, замальовки 4 ескізів вправи.

План та хід уроку

I. Організація класу (2-3 хв.)

Перевірка підготовки учнів до уроку, наявності художніх приладів: альбому, олівця, гумки, фарб, палітри, ганчірки, пензлика, клейонки, склянки з водою.

Перевірка знань минулого уроку. Архітектура українського житла, орнамент в українській оселі, стилізація рослинних і тваринних форм у речах української оселі.

Перегляд, виявлення кращих, аналіз робіт, виставка найкращих учнівських робіт минулого уроку.

II. Повідомлення теми та мети уроку (3 хв.)

Тема: "Архітектурно-пейзажна композиція. Лінійна перспектива. Побудова міської вулиці"

Епіграф уроку:

*Композиції не можна навчитись доти,
поки художник не навчиться
спостерігати і помічати цікаве і
важливе*

І.Крамський

Мета: Діти, сьогодні ми будемо вчитися просторово мислити, уявляти композицію, маємо зрозуміти поняття перспективи; навчимося будувати вулицю за законами лінійної перспективи; будемо виконувати вправи перспективного сходження, використовуючи начерки з натури.

Навчимося помічати красиві елементи в сучасних архітектурних спорудах, спробуємо використати знання, які ми отримали на інших предметах – на математиці, художній культурі, географії, літературі, музиці.

Будемо творити творчо і отримувати насолоду від нашої сумісної праці.

Мотивація навчальної діяльності: Діти, як ви думаєте, для чого необхідно на уроці образотворчого мистецтва вчитися будувати вулицю за законами лінійної перспективи, академічними знаннями? Для чого необхідно використовувати ці знання при малюванні міської вулиці?

Все це потрібно для того, щоб навчитися просторово мислити, розвивати спостережливість до дійсності, виділяти щось характерне для архітектури, вміти насолоджуватися красою, гармонією, зручністю архітектурних споруд на вулицях рідного міста, бути знаною людиною в архітектурному мистецтві.

III. Вивчення нового матеріалу (10-15 хв.)

Вступна бесіда

Зображення архітектурно-пейзажної композиції потребує найстараннішого вивчення природи і способів передачі її на площині такою, якої сприймаємо її ми з вами. Щоб компоувати на папері, потрібно вміти малювати не тільки дерева, що мають свою, форму, пропорції, будову стовбура й гілок, створюючи неповторний краєвид, але й зображувати будинки різних за архітектурою видів, людей як головних осіб дійства. Визначивши необхідні розміри елементів композиції, уточнюють пропорції, перспективу, побудову і загальну форму предметів. Потім проробляють малюнок детально.

Оповідання "Знайомий художник"

Уявіть собі, що у вас є знайомий, який гарно бачить автобусні номери на дуже великій відстані. Він звичайна людина і зір у нього звичайний.

А зір людини, яка малює, має бути творчим.

Повернемося до нашого знайомого, який має гострий зір і бачить номери автобуса на відстані. Ось, що трапилось одного разу. Наш знайомий спізнювався... Дуже хвилювався. Незабаром з'явився автобус у глибині вулиці, й він відразу побачив його номер, кількість пасажирів в ньому. Оскільки пасажирів в автобусі було не багато, сповнений надії, він налаштувався сідати.

Поряд на зупинці стояв чоловік, який бачив червоний автобус, що летів по сріблястому асфальту, аж краєвид ніби загорівся, спалахнув, налився кольорами і рухом. Перед нам зненацька по-новому відкрилася далечінь, що утікала, легка перспектива вулиці, сходи, контури будинків, колір вранішнього неба! Цей чоловік відчув ритм великого міста, цієї вулиці. Побачене так захопило його, що він забув сісти в автобус. Це був художник...

Ми не знаємо як довго художник працював над тим, що він побачив. Коли робив начерки, писав етюди з натури, сидів за мольбертом у майстерні, але одного разу до нього на виставку прийшов наш знайомий, що має гарний зір. Він побачив картину, здивувався й сказав: "Погляньте, це ж моя зупинка! Я кожного ранку сідаю

тут в автобус, але ніколи не помічав як навкруги красиво. І ці будинки, і мій автобус, і ранок бувають кожного дня, а для мене це відкриття".

Гра "Гострий зір-творчий зір"

- Чи бачили ви красу вулиці, якою ходите кожного дня до школи?
- Скільки будинків ви проходите, крокуючи до школи?
- Чи є на ній будинок рожевого кольору?
- Чи є зелені, старовинні будинки?
- Чи є у вас улюблені вулиці міста?
- Що приваблює вас на улюблених вулицях?
- Які вірші, рядки з пісень ви підібрали до нашого уроку?

Вулиця

Власні назви... назви вулиць і міст...

Це – історія них, її зміст.

Розмаїття імен і подій

Боротьба, праця, слава народу у ній.

Гордо і гідно очима будинків

Вулиця знов споглядає на нас.

Ось і у назві вулиць маленьких

Постає перед нами великий Тарас.

А ось дивізії шикуються у стрій.

Чекає їх попереду жорстокий бій.

Назад немає вороття і

Космонавтів вулиці нас кличуть в майбуття

У скрутну годину, чи в краю чужім,

Щоб зігріли душу твоя вулиця і рідний дім...

Моя вулиця

Жовтавих соняшників покольола

Та житній колос ще в росі сія, –

Тут жив, ходив я... Не забудь ніколи

Тебе, вузенька вулиця моя.

І перш ніж площам світлим, осяяним

І вулицям швидким, як птиць розліт,

Вклонюсь тобі – сільській малій незнаній –

За те, що вивела мене у світ.

Володимир Мирний

Вулиця

Хлібом-сіллю зустрічає

Перша хата,

Світлом вікон зігриває,

Друга хата,

Співом весело вітає

Третя хата...

Ах, як вулиця безкрая
Хлопцям рада!

Анатолій Ластовецький

Есть улицы центральные высокие и важные
С витринами зеркальными, с гирляндами огней,
А мне милей не шумные, милей одноэтажные
От их названий ласковых становится теплей...

- Діти, а ви знаєте, що в нашому місті є район Зеленчак?
- Чому він так називається?

Дійсно, там знаходився приватний район, де було багато садів і він утопав у зелені. Садів уже немає, але назва залишилась з того часу – Зеленчак.

Показ репродукцій великих художників

Аналіз робіт

Показ начерків дітей з натури, аналіз робіт

- Навіщо вам потрібно вчити будову вулиці за законами перспективи?
- Для того, щоб творчо вирішувати будь-які композиційні питання.

Слово *перспектива* (від лат. Perspectio – бачу наскрізь, уважно розглядаю) – це наука про закони зображення предметів на площині. Розрізняють лінійну та повітряну, або тональну перспективи.

Лінійна перспектива розглядає питання, що пов'язані з величиною і формою предметів залежно від точки зору.

Закономірності лінійної перспективи:

- усі предмети віддаляючись здаються меншими – залежить від кута зору;
- усі паралельні лінії в просторі сходяться в одній точці на лінії горизонту на площині;
- у залежності від положення предмета до очей (точка сходу) змінюються форми предметів;
- із віддаленням предметів зменшується і відстань між ними.

Для правильної побудови перспективного малюнка необхідно знати і вміти виявити:

- лінію горизонту;
- точку зору;
- центральну точку сходу;
- кут зору.

Кут зору – уявні лінії, які йдуть від вершини та основи предмета і перетинаються при сприйнятті оком.

Лінія горизонту – уявна пряма лінія, яка знаходиться у просторі на рівні ока людини.

Точка зору – місце, на якому знаходиться око людини, яка малює, точка, з якої дивиться спостерігач.

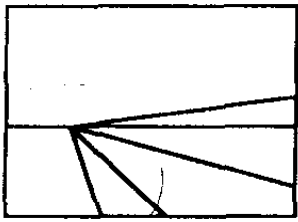
Центральна точка сходу – точка, розташована на лінії горизонту прямо навпроти ока людини, яка спостерігає, точка на лінії горизонту, в яку сходяться всі лінії при побудові малюнка.

Диференційоване завдання

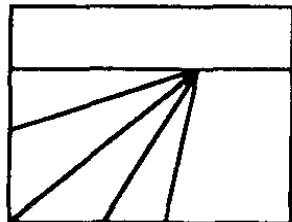
Виконання вправи "Точка зору – кут, точка сходу"

Поділіть аркуш паперу А4 на чотири частини. У кожній частині замалюйте схему залізничної колії або шосейної дороги зі стовпами.

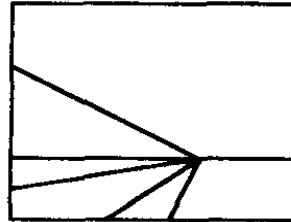
Розгляньте різні варіанти розміщення лінії горизонту і точки сходу.

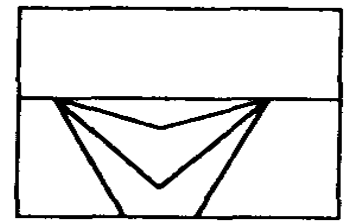
**Середня лінія
горизонту**

**Висока лінія
горизонту**

**Низька лінія
горизонту**

**Дві точки
сходу**

Повітряна перспектива розглядає вплив повітря на зміну чіткості і кольору предмета зі змінами.

У перспективі відображається стародавній методичний прийом розглядувати предмет через прозору картинну площину, на якій фіксуються всі перспективні сходження.

Якщо підійти до вікна х пензликотом наповненим фарбою, закрити око і, не міняючи положення голови, провести на склі контури видимих за вікном предметів, то ми зобразимо перспективний малюнок або перспективу.

Гра "Експеримент на вікні"

Учень працює біля вікна, малює перспективу вулиці, яку він бачить, з будинками, трамвайною лінією тощо.

Якщо людина володіє знаннями перспективи, вона може грамотно будувати композицію, картини, розташовувати предмети пов'язав їх між собою. Історія свідчить, що в Стародавній Греції та Римі храми, палаци, піраміди, а також усілякі великі споруди розробляли по перспективним законам науки та по проектам малюнків.

З наукової точки зору перспективу відкрив Філіп Брунеллескі в епоху Ренесансу. Він використовував правила перспективи в зображенні архітектурних споруд. Геніальний італійський художник і вчений Леонардо да Вінчі назвав живопис "матір'ю перспективи". Він вивчав зміну кольорів з віддаленням переметів у глибину простору та назвав її повітряною перспективою, вперше створив теорії світлотіні. В епоху Відродження питаннями перспективи займалися Мікеланджело (1475-1564), Рафаель (1483-1520), вони систематизували закони перспективи.

У молодших класах ви вивчали закони лінійної і повітряної перспективи. Давайте згадаємо деякі з них.

1. Що називається лінією горизонту?
2. Що є лінією горизонту у відкритому просторі (в пейзажі)?
3. Як зображують лінії горизонту в композиціях краєвиду?
4. Як показати глибину простору землі засобами лінійної перспективи?
5. Як показати лінійну перспективу простору "Хмарка пливе кучерява"?
6. Як показати глибину простору повітряної перспективи через кольори землі?

7. Як показати глибину простору повітряної перспективи через кольори неба?

8. Що називається першим, другим, третім планом?

9. Як розташувати предмети відносно лінії горизонту?

10. Як правильно передати кольором предмети відповідно до плану композиції?

Технологія виконання роботи

1. Композиція на папері.

2. Визначення лінії горизонту.

3. Побудова будинку відносно перспективних сходжень та лінії горизонту.

Виконання етапної будова вулиці вчителем (папір А2)

Малюнок до роботи був і залишається міцною основою для живопису, заздалегідь тримає продумані композиційні знахідки та яскравість кольорів.

1. Малюнок вугіллям.

2. Малюнок у живописі.

IV. Закріплення нового матеріалу (2-3 хв.)

- Кому не зрозуміло як треба виконувати роботу?

- Із чого ми починаємо?

Комплексна вправа (1-2 хв.)

а) вправа пензликом для підготовки фарб до роботи;

б) вправи-рухи в повітрі для розвитку кисті руки.

V. Самостійна робота учнів (20-25 хв.)

1. Робота кращого учня біля дошки (виконання крейдою вправ на загальне закріплення).

2. Завдання різного ступеня складності.

- учні, які мають нижчий рівень – вчаться малювати міську вулицю з дошки;

- учні, які мають середній рівень – використовують власні начерки з натури та зразок на дошці;

- учні, які мають вищий рівень – працюють за усною інформацією вчителя та за ескізами начерків з натури.

3. Інтерактивна гра (рис.1) "Шість варіантів ескізів вулиці"

- робота в парах

- робота в групі

Рис 1. Ескізи вулиці

4. Індивідуальне консультування учнів під час самостійної творчої роботи.
5. виправлення помилок учнів під час роботи.
6. Перевірка робіт, оцінювання.

V. Підсумок уроку (2-5 хв.)

- Чого ви навчилися на уроці?
- Навіщо потрібно вміти будувати вулицю?
- Навіщо вивчати лінійну перспективу в архітектурно-пейзажній композиції?
- Як ви розумієте, що таке перспектива?
- Якими кольорами краще зображувати дальній план?
- Від чого залежить вибір лінії горизонту на малюнку?

1. Аналіз учнівських робіт.
2. Виставка робіт.
3. Оголошення попередньої оцінки учням за працю на уроці.

VI. Домашнє завдання

- Спостерігати за сучасним життям, предметним світом, насолоджуватись красою архітектури.
- Якщо виникне бажання, можна виконати замальовки архітектурних споруд, які сподобалися.

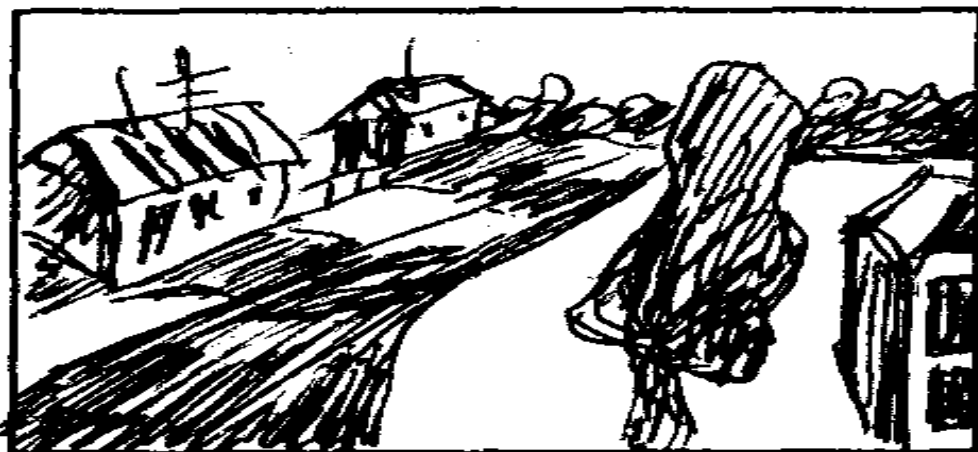

Рис.2 Робота вчителя на уроці
Дякую вам за увагу, до побачення!

Післямова

Ми переглянули організаційно-методичні аспекти викладання візуального (образотворчого) мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі, в основній школі (5-7 класи).

У загальноосвітній школі необхідно використати передусім особистісну стратегію педагогічного впливу для цілісного, повного розвитку художньо-творчої обдарованості дитини.

Забезпечуючи засади естетичного виховання школярів, слід створювати на уроках умови максимального розвитку внутрішніх, родових "механізмів" художньо-творчої активності школярів.

Для подолання підліткової кризи продуктивної творчості необхідно приділити належну увагу розвитку периферійних рівнів художньо-творчої обдарованості (мовній культурі виду мистецтва, техніці, композиційному аналізу, відчуттю кольорової гами тощо).

Подальший художньо-творчий розвиток особистості необхідно усвідомлено пов'язувати з фаховою орієнтацією нормативно-правової бази образотворчого мистецтва, організації навчального процесу та методологією.

Підлітковий вік, пов'язаний із природною потребою самовираження кожної дитини в мистецтві, найбільш сприятливий і важливий для результативної педагогічної роботи з проблеми розвитку художньо-творчої активності особистості, яку не можна повністю вирішити в дошкільному і молодшому шкільному віці.

Для стимулювання художньо-творчої активності учнів загальноосвітньої школи необхідні такі форми і засоби, художні техніки (у великому обсязі включені до календарно-тематичного планування), які забезпечують повноцінний розвиток і інтеграцію всіх компонентів цієї природної обдарованості особистості, які починаються з виховання естетичної позиції школяра.

Для формування досвіду естетичного сприймання мистецтва і дійсності бажаний постійний контакт дітей із художнім життям дорослих: відвідування виставок, майстерень митців, сприймання справжніх творів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва безпосередньо на уроці.

Основна школа, що має сприятливі умови для художньо-творчого розвитку особистості виховання естетичного смаку і духовного зростання, повинна залучати учнів до відвідування факультативів, гуртків, спецкурсів та інших форм організації урочної та позаурочної діяльності учнів з мистецтва.

Методичний посібник допоможе вчителю розвивати не тільки художньо-творчу особистість учня, але й самовдосконалюватись, самореалізовуватись, виражати своє ставлення не тільки до творів мистецтва, уроку образотворчого мистецтва, але й до соціальних явищ, людської діяльності, поведінки, встановлювати їх значущість, відповідність певним нормам і принципам, відчувати насолоду від власної праці.

Рекомендована література:

1. *Адамянц Р.А.* Альбом по художественному труду. – Харьков, 2002.
2. *Аксенов Ю., Левидова М.* Цвет и линия. – М., 1986.
3. *Алексеева В.В.* Методы стимулирования восприятия искусства у подростков. – М., 1982.
4. *Антонович С.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є.* Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів, 1993.
5. *Аринина Н.Л.* Уроки прекрасного. – М., 1990.
6. *Арнхейм Р.* Новые очерки по психологии искусства. – М., 1994.
7. *Афасижев М.Н.* Западные концепции художественного творчества: Учеб. пособие для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 1990.
8. *Бабенко Л.В.* Художня праця в початкових класах. Посібник для вчителів. – Кіровоград, 2000.
9. *Богоявленская Д.Б.* Психология творческих способностей: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М., 2002.
10. *Борев Б.Б.* Эстетика. – 3 изд. – М., 19981.
11. *Васютинский Н.А.* Золотая пропорция. – М., 1990.
12. *Вербицкий В.* Метаморфозы творческого я художника // Искусство. – 2005. – № 6.
13. *Вильчинский В.М.* Учитесь рисовать. Альбом для 5 класса. – К., 1981.
14. *Виноградова Н.А.* О шести законах китайской живописи // Искусство. – 1982. – № 8.
15. *Глинская И.П.* Изобразительное искусство. Методика обучения в 4-6 классах. – К. – 1981.
16. *Гриневич Н.Г.* Содержание и методы художественного конструирования на занятиях с младшими подростками: Дис...канд. пед. наук. – М., 1986.
17. *Державний стандарт загальної середньої освіти. Художня культура // Мистецтво та освіта. – 2003. – № 3.*
18. *Кардашов В.М.* Теорія і методика художньо-творчого розвитку школярів: Навчально-методичний посібник. – К.-Мелітополь., 2001.
19. *Кириченко М.А., Кириченко І.М.* Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. – 2-е вид., перероб. і допов. – К., 2002.
20. *Кон И.С.* Психология ранней юности. – М., 1997.
21. *Левківський М.В.* Історія педагогіки: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.

22. *Левчук Л.Т., Оніщенко О.І.* Основи естетики: Навч. посіб. – К., 2000.
23. *Лернер И.Я.* Дидактические основы методов обучения. – М., 1981.
24. *Лосев А., Шестаков З.* История эстетических категорий. – М., 1995.
25. *Мазоха Д.С., Опанасенко Н.І.* Педагогіка: Навч. посіб. – К., 2005.
26. *Макарова Л.І., Гах Й.М.* Основи психології і педагогіки: Навч. посібник. – К., 2005.
27. *Макарова М.Н.* Перспектива: Учебное пособие для ст-тов пед. ин-тов по худож. граф. спец. – М., 1989.
28. *Неменский Б.М.* Мудрость красоты: О проблемах эстетического воспитания. – М., 1981.
29. *Образотворче мистецтво. 1-4 класи.* – Тернопіль., 2001.
30. *Огородников Ю.А.* Особенности воздействия искусства на человека: Учеб. пособие. – М., 1992.
31. *Печко Л.П.* Проблема соотношения эстетического и творческого развития школьников. – Тбилиси., 1980.
32. *Полуянов Ю.А.* Рисуют дети. – М., 1988.
33. *Серих Л.В.* Методика викладання образотворчого мистецтва в середніх школах Росії (російською мовою). Посібник для вчителів образотворчого мистецтва. – Суми: РВВ СОІППО, 2008.
34. *Троїцька Т.С.* Філософська методологія як чинник модернізації професійної підготовки педагога: Монографія. – Мелітополь, 2006.
35. *Уатт Ф.* Как научиться рисовать: Универсальное пособие для детей и взрослых / Пер. с англ. М.Д. Лахути. – М., 2000.
36. *Харламов И.Ф.* Педагогика: Учеб. пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – М., 1997.
37. *Художня культура світу. Європейський культурний регіон: Навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів України / Н.Є. Миропольська., Є.В Белкіна., Л.М.Масол. – К., 2001.*
38. *Художня культура світу. Арабо-мусульманський культурний регіон: Навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів України / Н.Є. Миропольська., Є.В Белкіна., Л.М.Масол. – К., 2001.*
39. *Щуркова Н.Е.* Краткий справочник по педагогической технологии / П.И. Арапова, И.В.Бабурова, Е.Ф.Баранова и др.; Щуркова Н.Е. (ред.) – М., 1997.
40. *Эльконин Д.Б.* Психологическое развитие в детских возрастах: Избр. психол. тр. / Под ред. Д.И.Фельдштейна. – М., 1995.

41. Эстетика: Учеб. пособие / В.И. Авдеев и др.; Под ред. А.А. Радугина. – М., 1998.
42. Эстетика: Словарь / Под общ. ред. А.А. Беляева и др. – М., 1989.
43. Эстетическая культура и эстетическое воспитание: Книга для учителя /Сост. Г.С. Лабковская. – М., 1983.
44. *Яковлев Е.Г.* Эстетика: Учебное пособие. – М., 2002.

Науково-методичне видання

Лариса Сєрих

**Організаційно-методичне забезпечення
образотворчого мистецтва**

Методичний посібник

Відповідальний за випуск В.В.Бєлковський

Підписано до друку 03.09.2008
Формат 60 x 48 /16. Папір офс.
Тираж ____ Друк офс. Зам. ____

Лариса Серих – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та методики виховання, методист образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Сфера наукових інтересів – художня педагогіка, дизайн освіта, паперопластика, естетика, художня культура, театр, театралізована діяльність, мистецтвознавство.

